

SUPREMO TRIBUNALE DELLA SEGNETURA APOSTOLICA -
Suppressionis parociae et reductionis ecclesiae in usum profanum non sordidum - Decreto definitivo - 4 maggio 1996 - Prot. N. 25500/94 CA -
Em.mo Agustoni, Prefetto, Ponente (*).

Processo amministrativo - Soppressione di parrocchia - Gruppo di fedeli o singoli che agiscono congiuntamente - Legittimazione processuale - Esclusione.

Processo amministrativo - Inosservanza dei « fatalia legis » - Ignoranza della legge - Effetti - Negligenza nella conoscenza della legge.

Il presupposto per poter interporre ricorso presso la Segnatura Apostolica come singoli che agiscono in litisconsorzio attivo sta nell'aver anche agito in litisconsorzio contro la decisione dell'autorità ecclesiastica. Se i fedeli hanno agito come gruppo in una fase del ricorso, non possono poi agire come singoli. Perciò la firma di tutti i ricorrenti, quando ricorrono a nome del gruppo, non può essere considerata come ricorso presentato dai singoli fedeli.

Se l'ignoranza della norma legale corrisponde ad una negligenza da parte dei fedeli, tale ignoranza non rende inapplicabili i termini di decadenza. Un minimo di diligenza è necessariamente richiesta ai fedeli. Altrimenti i limiti perentori stabiliti dalla legge non sarebbero applicabili ai fedeli ordinari, svuotando in questo modo il contenuto di tale legge.

(D.ni X, Y, Z - Congregatio pro Clericis)

Recursus adversus decretum Congressus diei 12 octobris 1995, quo recursus non admittitur ad disceptationem coram Em.mis et Exc.mis Iudicibus.

I. FACTI SPECIES. — 1. Decreto Exc.mi Episcopi N. diei 24 iulii 1992 suppressa est paroecia, de qua supra, et eius ecclesia decreto diei 27 octobris 1992 in usum profanum non sordidum reducta est.

(*) Si veda nella sezione Dottrina l'articolo di F. DANEELS, *Soppressione, unione di parrocchie e riduzione ad uso profano della chiesa parrocchiale.*

Notitia suppressionis ac reductionis evulgata est per eiusdem Exc.mi Episcopi dioecesiani litteras, diebus 25 et 26 iulii 1992 paroeeciae fidelibus ibi Missam participantibus praelectas.

Aliqui Christifideles paroeeciae, qui iam antea paroeeciae suppressioni et ecclesiae reductioni in usum profanum sese opposuerant, tandem aliquando, die 12 februarii 1993 formaliter decretorum revocationem ab Exc.mo Episcopo petierunt, asserentes: «We are presenting this petition even though six month have past since your letter was read to us on July 26, 1992, in accordance with C. 201 § 2». (Can. 201 § 2: «Tempus utile intellegitur quod ita ius suum exercenti aut persequenti competit, ut ignorant... non currat»).

Nomine Exc.mi Episcopi, Rev.mus competens Vicarius episcopalis die 10 martii 1993 instantiam reiecit ob terminum peremptorium, de quo in can. 1734 § 2, elapsum.

Quam adversus reiectionem iidem recurrentes, agentes tamquam «repraesentantes» fidelium paroeeciae, ad Congregationem pro Clericis provocaverunt, quae die 29 augusti 1994 recursum item reiecit ob non servatum praescriptum can. 1734 § 2: «The law of the Church requires that recourse first be made to the Ordinary of N. within ten days of the decree which is in contention (Canon 1734)».

Infaustum quoque exitum sortita est petitio beneficii novae audientiae; nam Congregatio die 26 octobris 1994 suam decisionem confirmavit.

2. Dum petitio novae audientiae adhuc expendebatur, recurrentes die 26 septembris 1994 hoc Supremum Forum adierunt, quod in Congressu diei 12 octobris 1995 decrevit: «*Recursus non admittitur ad disceptationem coram Em.mis et Exc.mis Iudicibus, saltem quia impugnatio decisionis Congregationis pro Clericis dierum 29 augusti et 26 octobris 1994 manifeste caret fundamento*».

Adversus quam decisionem recurrentes ad Collegium Em.morum et Exc.morum Iudicum huius Supremi Tribunalis provocaverunt.

Rationibus recursus a Cl.ma Patrona recurrentium expositis, et obtento voto pro rei veritate a Rev.mo Promotore Iustitiae exarato, huic dubio respondendum est: «*An confirmandum sit decretum in Congressu diei 12 octobris 1995 latum, quo recursus non admittitur ad disceptationem*».

II. IN IURE ET IN FACTO. — A. De legitimatione activa recurrentium

3. Exceptionem defectus legitimationis activae recurrentium proposuit Cl.mus Patronus Auctoritatis Ecclesiasticae. Rev.dus Promotor Iustitiae deputatus amplius quaestionem disseruit in suo voto (nn. 5-7, pp. 6-9) et, sedulo perpensis argumentis pro et contra, conclusit: «legitimationem ad agendum recurrentibus denegare censemus» (n. 6, in fine, p. 8).

Impugnatum decretum Congressus ad rem in n. 2 asserit: «Praemisso quod recurrentes, iuxta pernotam interpretationem authenticam diei 20 iunii 1987, legitimatione activa carent, quatenus nomine alicuius coetus vel aliorum fidelium egerint». Noluit autem in parte decisoria decreti quaestionem definire ac scite illud verbum «saltem» usurpavit circa motivum reiectionis luculentissimum, quod praetulit, neglectum nempe praescriptum can. 1734 § 2. Qua re statuit: «Recursus non admittitur ad disceptationem... *saltem* quia impugnatio decisionis Congregationis pro Clericis... manifeste caret fundamento».

4. Cl.ma Patrona recurrentium e contra in ultimo memoriali sequentia affert argumenta ad comprobendam ipsorum legitimationem: *a*) «Congregatio... pro Clericis legitimationem activam omnibus recurrentibus agnovit, nihil excipiens hac de re. Et ideo nemini licet nunc decisionem Congregationis in dubium vocare» (n. 11, p. 10); *b*) ipsa coram H.S.T. mandatum obtinuit a singulis recurrentibus (n. 11, p. 11); *c*) recurrentes inde ab initio causae, seu a remonstratione, semper petitiones subscripserunt (*ibid.*).

5. Circa haec argumenta animadvertendum esse censemus:

Ad *a*) Congregatio pro Clericis non vidit de legitimatione recurrentium, sed recursum reiecit ob remonstrationem sero propositam (cfr. can. 1734 § 2). Ideo incondite asseritur quod Congregatio eorum legitimationem in casu «agnovit»: sat superque fuit recursum reicere ob fatalia legis haud servata, ceteris omnibus praetermissis. Utcumque, legitimatio, si reapse deficit, sustineri nequit eo quod Congregatio ipsam non negavit.

Ad *b*) Recursus ad H.S.T. primo factus est nomine coetus fidelium paroeciae S. Michaelis; ceteri recurrentes tantum posthac uti singuli fideles mandata exhibuerunt. Immo in epistola transmissionis recursus adhuc asserunt se agere «for the Congregation of Roman Catholic Parish». Sane, dato at non concessio, quod recurrentes coram H.S.T. tamquam singuli (etsi coniunctim) egerint, stat factum quod antea coram Exc.mo Episcopo et coram Congregatione, haud

obstante pernota interpretatione authentica diei 20 iunii 1987 nuper relata, nomine coetus fidelium scripserunt.

Ad rem addenda sunt quae apprime habentur in decreto definitivo diei 21 maii 1988, in causa ..., prot. n. 17914/86 CA, n. 16, p. 7: «... Hoc Supremum Tribunal definire nequit recursum adversus decretum administrativum Ordinarii ..., nisi praecesserit recursus ad competentem Congregationem Curiae Romanae, quod, in casu, relate ad singulos christifideles, non verificatur». Habebatur illic, sicuti nunc in causa nostro subiecto examini, recursus ex parte coetus ad Congregationem, non vero ex parte singulorum fidelium. Deest igitur praesuppositum recursus ad H.S.T., scilicet praevius recursus ad Congregationem a recurrentibus tamquam singulis fidelibus propositus.

Ad c) Sufficit animadvertere quod subscriptio recursus propositi nomine coetus assumi nequit pro recursu a singulis fidelibus exhibito.

6. Omnibus igitur hucusque expositis perpensis, tenemus in casu recursum carere praesupposito ut coram H.S.T. considerari possit.

B. *De serotina petitione revocationis decreti ab ipsius auctore (cfr. can. 1734)*

7. Congregatio pro Clericis recursum reiecit ob remonstratiorem sero Exc.mo Episcopo admotam; exinde impugnatum decretum Congressus statuit quoque recursum adversus illam decisionem competentis Congregationis ex eodem motivo manifeste carere fundamento.

8. Legitur in can. 1734 «§ 1. Antequam quis recursum proponat, debet decreti revocationem vel emendationem scripto ab ipsius auctore petere... § 2. Petitio fieri debet intra peremptorium terminum decem dierum utilium a decreto legitime intimato...»

Re quidem vera can. 201 § 2, a recurrentibus semel et iterum invocatus, recitat: «Tempus utile intellegitur quod ita ius suum exercenti aut persequenti competat, ut ignorantia aut agere non valenti non currat»; sed ex oblivione vindicandus erat etiam can. 15 § 2, qui statuit: «Ignorantia vel error circa legem... non praesumitur».

Ad rem impugnatum decretum Congressus habet: «Ignorantia circa legem non praesumitur et tantummodo excusat si verisimilis est et nullam admittit negligentiae notam».

Concedimus igitur ignorantiam termini peremptorii utilis ipsa lege statuti facilius haberi posse apud rudes christifideles. Quaestio autem est utrum ipsi tempestive a perito in iure canonico vel a competenti auctoritate opportunas notitias in re exquisiverint, necne. Apta enim diligentia necessario requiritur, quia secus termini peremptorii utiles simplices fideles perraro urgerent, facile pessumdatis legibus quae terminos peremptorios statuunt.

9. Cl.ma Patrona recurrentium in ultimo suo memoriali primum contendit recurrentes summam diligentiam adhibuisse ad sibi comparandam opportunam cognitionem iuris canonici in re. Nam iuxta ipsorum adserta verbotenus relata: «since we as lay people are not trained and knowledgeable in Canon Law it would be impossible to know what is required by Canon Law» (n. 15, p. 13).

Sed subiungit, nescimus qua ratione, quod recurrentes nullas habuerunt notitias de iure in re ab Exc.mo Episcopo neque ab amministratore paroeciali (*ibid.*).

Constat attamen ex epistola a recurrentibus ad Em.mum Ratzinger datam, ipsos saltem die 29 ianuarii 1993 compertum iam habuisse ius exhibendi recursum hierarchicum apud Congregationem pro Clericis. Autumat vero nava Patrona ipsos tunc adhuc latuisse terminos peremptorios a lege statutos (n. 16, p. 14). Quae congruenter teneri nequeunt.

10. Infitiandum non est recurrentes, licet de facto cann. 1732-1739 circa rationem procedendi in recursibus administrativis ignorant, constanter adnisis esse revocationem decisionum Exc.mi Episcopi. Ipsi vero die 29 septembris 1992, consulto absque dubio avvocato, spreto can. 1375, adierunt forum civile, dum peritum in iure canonico consulere neglexerunt.

Mirandum prorsus tamen atque est ac parum credibile quod, excitata controversia in foro canonico, recurrentes omiserint exquirere, debita diligentia, notitias de iure vigenti sive a perito in iure canonico sive a competenti auctoritate ecclesiastica.

Cum praesertim Exc.mum Episcopum adiverunt ad revocationem decisionum efflagitandam, conamine misere elapso, potuissent ac debuissent tum exquirere quomodo ulterius procedendum esset ut iure efficaciter intentum finem adipisci valerent.

Ceteroquin laicis qui parum noverunt praescripta Codicis Iuris Canonici, dummodo velint, amplissima hodie dum praesertim praesto

sunt media ut opportunam scientiam circa illa exquirant ac obtineant.

Parum igitur refert quod recurrentes ab administratore parociali postulaverunt ut nomine eorum decisiones Episcopi impugnet: sane renuit quia a controversia omnino sese abstinuit.

Altera ex parte nullibi in cann. 1732-1739 statuitur quod ipsa auctoritas ecclesiastica sua sponte notitias dare tenetur circa modum procedendi ad decreta administrativa singularia impugnanda.

Constat praeterea recurrentes iam ante diem 29 ianuarii 1993 compertum habuisse ius recursum hierarchicum instituendi. Quare onus ipsis incubuit acquirendi necessariam scientiam ut tuto iuxta iuris statuta procederent.

11. Omnibus ergo rimatis decernimus impugnatum decretum Congressus iure statuisse: «In casu recurrentes ad rem minime demonstraverunt absentiam cuiusvis neglegentiae». Quam ob rem in casu ignorantia legis invocari nequit ad legitimandam sero propositam remonstrationem.

12. De distinctione inter remonstrationem de iure et de facto a Cl.mae Patrona recurrentium inepte allata obiter tantum in disceptatione verbum factum est, cum nullo innitatur fundamento iuridico. N. S. T. enim de violatione legis videre debet, dum lex nullibi novit illam distinctionem.

De cetero argumentum habendum est praeter rem: nam Congressus ab omissione debitae diligentiae ex parte recurrentium motivum derivat decisionis circa tardivam propositionem recursus.

13. Adversus adsertam violationem can. 51, de quo in Memoriali Cl.mae Patronae recurrentium, (n. 12, p. 12) quia motivis decisionis carerent tum decretum nomine Exc.mi Episcopi die 10 martii 1993 latum quod reiecit «formalem» remonstrationem, tum illud Congregationis pro Clericis diei 29 augusti 1994 quod recursum quoque hierarchicum respuit, patet quod, servato omnino legis praescripto, utrumque decretum summarie exponit motivum reiectionis tum remonstrationis et tum recursus hierarchici.

14. Omnibus ergo accurate examinatis et cribratis, prae oculis habito voto Promotoris Iustitiae, infrascripti Patres Iudices decreverunt, proposito dubio respondententes: *Affirmative, seu confirmatur decretum Congressus quo recursus non admittitur ad disceptationem,*

quia ipse caret praesupposito, necnon subordinate quia manifeste caret fundamento.

Pro expensis retinetur summa a recurrentibus in arca huius Supremi Fori deposita. Ipsi quoque Cl.mae Patronae suae congruum honorarium solvere tenentur.

Et notificetur iis quorum interest, ad omnes iuris effectus.

Datum Romae, e sede Supremi Tribunalis Signaturae Apostolicae, die 4 mensis maii 1996.

*Gilbertus Card. Agustoni,
Praefectus ac Ponens
Bernardinus Card. Gantin
D. Simon Card. Lourdasamy
Vincentius Card. Fagiolo
+ Ioseph Mercieca
+ Iulianus Herranz
+ Philipus Giannini
+ Aemilius Eid
+ Eduardus Davino*

SUPREMO TRIBUNALE DELLA SEGNETURA APOSTOLICA - *Reductionis ecclesiae in usum profanum* - Sentenza definitiva - 4 maggio 1996 - Prot. N. 24388/93 CA - Em.mo Agustoni, Prefetto, Ponente (*).

Riduzione di chiesa a uso profano - Causa grave - Necessità - Discrezionalità dell'autorità nella valutazione della causa grave.

Per poter legittimamente prendere il provvedimento di riduzione di una chiesa ad uso profano è necessaria una causa grave. Benché le cause che giustificano tale provvedimento se prese isolatamente non sarebbero considerate gravi, nel loro insieme possono costituire la causa grave di cui al can. 1222 § 2. Tale gravità viene determinata anche dall'insieme delle circostanze di natura economica, pastorale ecc. che forse unicamente il Vescovo è in grado di determinare. L'unione di tre parrocchie in una sola ha portato l'autorità a considerare che una delle chiese doveva essere ridotta ad uso profano non sordido, perché a) la manutenzione delle tre chiese sarebbe un peso eccessivo per la nuova parrocchia, che nasce già con tanti debiti; b) il numero di fedeli nelle tre parrocchie è in diminuzione; c) la cura di anime non richiede che vi siano tante chiese aperte al culto; d) la vendita della chiesa costituisce un importante contributo economico per la nuova parrocchia.

ADUMBRATIO CASUS. — 1. Molem documentorum huius causae, quae aliquo modo ipsius complexitatem repraesentat, navus Promotor Iustitiae deputatus accurate enodavit et Congressus N. S. T. die 3 maii 1995, voto Promotoris Iustitiae deputati innixus, recursum per partes examinavit illumque reiecit utpote fundamento manifeste destitutum, una excepta quaestione quae ad disceptationem admittendam esse decrevit coram Em.mis ac Exc.mis Iudicibus H. S. T. Agitur de adserta violatione legis in decernendo quoad reductionem ec-

(*) Si veda nella sezione Dottrina l'articolo di F. DANEELS, *Soppressione, unione di parrocchie e riduzione ad uso profano della chiesa parrocchiale*.